

ELS BANCS I LES GUERRES: BANCS DE PEIXOS GROSSOS

DAVID MONTESINOS

Assistim atordits, perplexos i desconcertats a la guerra a Ucraïna que ens està tocant de prop, i que també ens està tocant la butxaca. Aquests dies, en el meu lloc de treball, he vist de prop els rostres de tres famílies ucraïneses que han fugit de la seua ciutat bombardejada, Khàrkiv. He vist rostres molt tristos, mirades esquives i escoltat un silenci amarg mentre menjàvem junts en el menjador. Persones i famílies civils innocents que, de la nit al dia, han perdut les seues cases, llars, familiars i amics, els seus hàbitats, la seua manera de viure. Però és que a més existeixen altres 34 conflictes armats en el món: Síria, Líbia, Somàlia, Sudan del Sud, RDC, Mali, l'Afganistan, Armènia, Israel-Palestina, Iemen, Colòmbia, etc.

Davant aquesta crua realitat, ens sorgeixen preguntes de profund calat humà i ètic: Com és possible que no aprenguem del dolor, sofriment i destrucció de les guerres passades i actuals? Quina força misteriosa pot motivar tal violència, mort i destrucció? Una explicació plausible i limitada, però bastant precisa al meu entendre, és la de l'ímpetu de tres arcaïques passions humanes que, com en una trena, s'entrellacen, alimenten i sostenen recíprocament: l'ambició de poder, la cobdícia o afany excessiu de diners/riquesa i l'excessiu desig de prestigi, estatus o reconeixement. Aquestes tres passions, a escala

mundial, conflueixen en la pretensió de voler ser la potència hegemònica, l'imperi dominant, l'hegemònic mundial. Ho percebem en aquesta guerra, el xoc de grans plaques tectòniques a Ucraïna que lluiten per mantindre's, escalar o ajudar-se a pujar en l'hegemonia mundial: d'una banda, els EUA i els seus aliats estratègics de l'OTAN i la Unió Europea i, per l'altre, Rússia i els seus aliats estratègics, especialment la Xina.

Ángel Gómez de Ágreda, ha descrit succintament l'objecte de les guerres: "Les guerres s'originen per la voracitat d'una potència per acaparar uns recursos o per la competició entre dues comunitats per l'accés als mateixos béns. És difícil trobar enfrontaments en els quals no es pretenga un guany material per part dels contendents. Des dels desacords entre agricultors i ramaders en el neolític fins a les pugnes per les matèries primeres i l'energia necessàries per a mantindre la indústria moderna". D'aquesta manera, mitjançant l'acció militar, s'ocupen els enclavaments geoestratègics importants (fonts de proveïment i territoris amb recursos naturals, especialment els energètics, com els hidrocarburs), mercats per als seus productes acabats i les vies de transport. Al mateix temps que posseeixen aquests enclavaments, desproveeixen a l'adversari d'aquells béns, i consoliden així la seua hegemonia.

A més, hi ha persones sense escrúpols, els anomenats *War profifiers*, que converteixen les guerres en un negoci i s'hi lucren àmpliament. Obtenen guanys substancials a costa de la vida de les persones i d'altres éssers vius, com a autèntics "mercadors de la mort". Ja ho va dir també Bertolt Brecht: *There will be war as long as even one single human being makes money from it* (hi haurà guerra mentre un sol ésser humà en guanya diners). Els *War profifiers* faciliten els mitjans a les elits de poder que busquen i organitzen les guerres. Pels guanys, les elits de poder i els *War profifiers* sacrifiquen la seua moralitat i la vida dels altres. Ja ho va dir en 1951 Sartre en el llibre *El diable i Déu*: "quan els rics es declaren la guerra són els pobres els que moren". Aquesta guerra, que va començar l'any 2014, ha causat ja 3 milions de refugiats. L'últim balanç de l'ONU eleva a 690 els civils morts

a Ucraïna i 1143 ferits, dels quals 97 i 100, respectivament, són menors. Per part seua, les autoritats ucraïneses parlen de 13 800 baixes de soldats russos des que va començar l'ofensiva.

Però cal tindre present que les guerres no es podrien dur a terme sense el finançament dels bancs als estats bel·ligerants i als empresaris que subministren armament, munició i tot tipus d'estris per a la guerra. Sobre aquest tema, esmentaré alguns exemples històrics d'aquests vincles: en la Primera Guerra Mundial, en la Segona Guerra Mundial i en l'actual guerra a Iemen. La història no es repeteix però rima.

JP Morgan & Co, també conegut com "House of Morgan" va guanyar milions finançant la Primera Guerra Mundial i la posterior



reconstrucció i les reparacions de la postguerra. No solament cobrava interessos per temor al fet que Gran Bretanya perdera la guerra sinó que, a més, el lobby de Wall Street que Morgan liderava, va pressionar amb èxit el president Wilson perquè, mitjançant una declaració de guerra a Alemanya, col·laborara amb Gran Bretanya per a guanyar la guerra i així evitar una catàstrofe financera per als bancs nord-americans. D'altra part, un dels qui més es va beneficiar d'aquesta guerra va ser Krupp, el fabricant alemany d'armes, com ara la famosa *Big Bertha*, també sobrenomenada *Fat Bertha*.

En la II Guerra Mundial, dos dels bancs més grans dels EUA van negociar llargament amb l'enemic: l'Alemanya nazi. Aquests bancs van ser el Chase Bank, propietat de Rockefeller, i el National City Bank de Nova York, controlat per Morgan. Aquests bancs manejava els comptes de moltes de les empreses estatunidenques que, durant la guerra, comerciaven amb l'Alemanya nazi (negocis amb l'enemic ocultats pel govern nord-americà a la ciutadania), com per exemple Standard Oil, Sterling Products, General Aniline & Film i ITT (International Telephone & Telegraph). Joseph Larkin, el banquer que estava a càrrec dels assumptes europeus del Chase Bank, en 1936 va rebutjar un préstec de 4 milions de \$ per als republicans d'Espanya. No obstant això, va acceptar amb gust els comptes de Franco i del Reichsbank. Sis mesos després del començament de la II Guerra Mundial va arreglar un préstec de 25 milions de \$ per al govern nazi. Segons la revista *Time*, l'entitat financera que va sustentar les potències de l'Eix (Hitler/Mussolini) va ser el Schroeder, Rockefeller and Company Investment Bank.

Els negocis íntims i secrets entre els empresaris estatunidencs i alemanys tenien lloc principalment en la seu del *Bank for International Settlements* (Banc de Pagaments Internacionals) situat a Basilea, Suïssa. El BPI proporcionava al Tercer Reich d'Hitler no solament préstecs sinó, sobretot, rela-

cions de negocis amb altres països, fins i tot rivals, i informació, tant financera com política. Aquest banc va blanquejar centenars de milions de dòlars en or nazi saquejat de les tresoreries dels països ocupats. La direcció del banc era una amalgama de banquers internacionals: tres directors del Banc d'Anglaterra; poderosos financers nazis: Kurt von Schroeder (director del JH Stein Bank de Colònia i principal financer de la Gestapo); Hermann Schmitz (president de IG Farben, l'empresa que va sustentar la maquinària bèl·lica d'Hitler); Walter Funk i Emil Puhl, president i vicepresident del Reichsbank, respectivament. I, finalment, el banquer de Wall Street, Thomas McKittrick (director del First National Bank de Nova York), associat de Morgan.

I un últim exemple de les importants connexions de les entitats financeres amb la guerra. Recentment, en el conflicte de la guerra contra el Iemen, la banca armada espanyola ha destinat 8.686 milions de dòlars a 9 companyies que han fabricat armament exportat a l'Àrabia Saudita i Unió dels Emirats Àrabs. Aquestes companyies són Airbus, Boeing, General Dynamics, Leonardo, Navantia, Raytheon Technologies, Rolls-Royce, Thales i Rheinmetall AG. El BBVA i el Banc Santander són els bancs espanyols que més finançament han destinat a les empreses d'armes subministradores dels principals exèrcits involucrats en la guerra a Iemen, amb 5.231 milions de dòlars durant el període 2015-2019.

Les empreses armamentistes requereixen tot tipus de serveis financers i finançament per a poder continuar amb la seua producció d'armament. De fet, 3 de cada 4 armes no es podrien fabricar sense aquest finançament. A més, part de les exportacions d'armament també requereixen els seus serveis. En aquest sentit, hem denominat "Banca Armada" als bancs que col·laboren amb el complex militar industrial per a la producció, investigació, comercialització i exportació de les armes. La banca armada es refereix a les entitats finan-

ceres que participen en el negoci armamentístic mitjançant alguns dels tipus de finançament del sector. Mentre fabricar armes siga un bon negoci, sempre hi haurà banquers disposats a recolzar-lo.

Els ciutadans, si depositem els nostres estalvis en la banca armada, sense voler-ho, estem finançant indirectament la indústria militar. Per això, diversos col·lectius, (Centre Delàs, Setem, RETS, Justícia i Pau i l'Observatori del Deute en la Globalització) a través de la campanya Banca armada, estem pressionant diverses entitats financeres, especialment el Grup BBVA, Banc Santander, CaixaBank i Banc Sabadell perquè abandonen les seues inversions en empreses d'armament i opten per pràctiques més ètiques. A més, s'ha creat l'aplicació web (www.petjadaenarmes.org) per a informar la ciutadania sobre les pràctiques de moltes entitats financeres que potencialment vinculen els nostres estalvis amb activitats que no encaixen amb els nostres valors, com per exemple la guerra. Així, volem expressar la coherència econòmica amb els nostres valors ètics, entre d'altres, la justícia i la pau, la vida de totes les persones i tots els éssers vius del planeta i la cura i la sostenibilitat ambiental.

Finalment, ens preguntem: és possible avançar cap a societats desmilitaritzades i desarmades? Perquè és la via, perquè l'experiència històrica ensenya que més exèrcits, mercenaris i més armament no implica més seguretat, sinó més temor, destrucció i sofriment. Ara, en aquesta guerra, veiem que tota la inversió prèvia que s'ha fet en armament no ens fa sentir-nos més segurs i confiats, amb estabilitat, tranquil·litat, assossec i pau, sinó més aviat tot el contrari. La sensació és d'inseguretat, inestabilitat, incertesa, escanyament econòmic per la pujada dels preus i un paorós temor davant un remot, però possible, ús de les armes nuclears que

podria acabar de *facto* amb la vida en el planeta. És coherent que les nostres armes atemoreixen els nostres veïns i viceversa. La seguretat, o és de tots, o no és de ningú.

A més, cal tindre present que la inversió i la despesa en armament lleven valuosos recursos que ja no es podran invertir en el que realment ens fa sentir-nos més segurs, diga's els béns de primera necessitat (alimentació, roba, higiene,...), l'habitatge, l'educació, la sanitat, l'ocupació, etc. A aqueix model i paradigma que reporta seguretat concreta per a la vida de totes les persones del carrer se'n diu "Seguretat Humana" i considerem, sens dubte, que hauria de substituir a l'actual paradigma de Seguretat Militar, basat en la seguretat territorial dels estats i les forces armades. El lema és ben clar: "Despeses militars per a despeses socials". Una altra via és la reconversió de la indústria militar en indústria civil. Perquè, és lògic també, que la indústria militar necessita de conflictes armats per a sostindre's i justificar-se.

I un últim argument. Sovint s'argüeix que els avanços en la investigació i tecnologia militar són beneficiosos per a les societats civils perquè després es poden transferir a l'àmbit civil segons l'efecte anomenat *spin-off* (esquitxada). Però, pensem: Per què no aprenem i invertim directament en la investigació i tecnologia d'ús estrictament civil sense necessitat d'inventar i fabricar més artefactes de mort? i, realment, quin és el percentatge real de la I+D militar que es transvasa a l'àmbit civil? Un 1%?

Optem i avancem, doncs, cap a la Banca Ètica, el desarmament, el paradigma de la Seguretat humana, la reconversió de la indústria militar en indústria civil i, en qualsevol decisió, anteposem sempre el valor i la reverència per la vida de les persones o de qualsevol ésser viu al valor i adquisició excessiva de diners.